

СОЦІОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ, ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 - соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кредити</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік</i>
Розклад занять	<i>Лекційне заняття раз на два тижні та семінарське заняття щотижня</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i> Семінарські: <i>кандидат політичних наук, доцент, Багінський Андрій Владиславович, e-mail: andrei.baginsky@gmail.com</i>
Розміщення курсу	https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=354

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою освітньої компоненти є засвоєння студентами знань про особистість як суб'єкта та об'єкта соціальних відносин, соціальні фактори освіти та культури. Навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки.

Завданням дисципліни є формування у студентів здатностей аналізувати особистість з огляду на її формування та реалізацію в модерному соціумі, вміння апелювати до соціологічних підходів до проблем освіти, аналізувати сучасну культуру як соціальне явище. Студенти будуть використовувати соціологічні поняття та теорії, надані викладачем на лекціях, для аналізу парадигм соціології особистості, сучасних соціологічних підходів до освіти та культури. Також увага буде приділена груповим дискусіям на семінарських заняттях щодо мотиваційної сфери особистості, типологій особистостей, основних підходів у соціології освіти, сутнісних рис масової та елітарної культури. У контексті самостійної роботи студентам пропонується обрати сучасну або історичну особистість, відому постать, та проаналізувати її з точки зору

певного теоретичного підходу соціології особистості. Семестрова атестація з дисципліни передбачає залікову контрольну роботу з відповідями на питання лекційних та семінарських занять, або зарахування отриманих в процесі навчальних занять балів "автоматом", за умови виконання домашньої контрольної роботи та інших умов підсумкового контролю.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Згідно з освітньо-професійною програмою дисципліна «Соціологія особистості, освіти та культури» викладається одночасно з навчальними дисциплінами «Загальна соціологія», «Історія соціології», враховуючи, що дані дисципліни передбачають вивчення спеціальних та галузевих соціологічних теорій.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціології особистості як спеціальна соціологічна теорія.

Тема 1.1. Соціологія особистості як спеціальна соціологічна теорія.

Тема 1.2. Соціалізація особистості як процес становлення суб'єкта соціальної діяльності.

Тема 1.3. Соціологічна структура особистості.

Тема 1.4. Спрямованість особистості як домінуючий елемент в її соціологічній структурі.

Тема 1.5. Потреби як основа спрямованості особистості.

Тема 1.6. Ціннісні орієнтації як форма спрямованості.

Тема 1.7. Теорії розвитку особистості.

Тема 1.8. Феноменологічні теорії особистості.

Тема 1.9. Когнітивні та соціально-когнітивні теорії особистості.

Розділ 2. Соціологія освіти та соціологія культури як галузеві соціологічні теорії.

Тема 2.1. Соціологічний підхід до проблем культури та освіти.

Тема 2.2. Теоретичні витоки соціології освіти та соціології культури.

Тема 2.3. Функціоналізм у соціології освіти.

Тема 2.4. Структуралізм у соціології освіти.

Тема 2.5. Феноменологічні теорії у соціології освіти.

Тема 2.6. Компаративний підхід у соціології освіти.

Тема 2.7. Медіаосвіта як форма сучасної освіти.

Тема 2.8. Сучасна культура в соціологічній інтерпретації.

Тема 2.9. Культурно-символічна політика в соціальній структурі суспільства.

Компетентності, що формуються дисципліною, відповідно до освітньо-професійної програми "Врегулювання конфліктів та медіація":

ЗК 07 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 12 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ФК 01 Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

ФК 02 Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

ФК 03 Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

Програмні результати навчання:

РН 01 Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН 03 Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.

РН 13 Розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження.

Засвоєння дисципліни передбачає:

- Знання сутності особистості як елемента соціальної системи
- Знання механізмів включення особистості в систему суспільних відносин
- Знання впливу ролей, потреб та ціннісних орієнтацій на характер життя людини
 - Уміння аналізувати поведінку особистості в різних ситуаціях.
- Знання змісту та еволюції зарубіжної та вітчизняної освітньо-виховних традицій
- Знання особливостей функціонування освіти як соціального інституту, принципів і закономірностей його розвитку.
- Знання сутності та основних проблем сучасного стану освітньої системи в Україні та світі.
- Вміння застосувати отримані знання для проведення соціологічних досліджень у сфері особистості, культури та освіти.
- Вміння використовувати систему теоретичних знань про функціонування соціального інституту освіти для практичного застосування у професійній діяльності.

Структура дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Семінарські	Лабораторні	СРС

1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Соціології особистості як спеціальна соціологічна теорія.					
Тема 1.1. Соціологія особистості як спеціальна соціологічна теорія.	6	2	2	-	2
Тема 1.2. Соціалізація особистості як процес становлення суб'єкта соціальної діяльності.	6	-	2	-	4
Тема 1.3. Соціологічна структура особистості.	6	2	2	-	2
Тема 1.4. Спрямованість особистості як домінуючий елемент в її соціологічній структурі.	5	-	2	-	3
Тема 1.5. Потреби як основа спрямованості особистості.	5	2	2	-	1
Тема 1.6. Ціннісні орієнтації як форма спрямованості.	5	2	2	-	1
Тема 1.7. Теорії розвитку особистості.	5	-	2	-	3
Тема 1.8. Феноменологічні теорії особистості.	5	-	2	-	3

Тема 1.9 Когнітивна та соціально-когнітивна теорії особистості.	4	2	1	-	1
Модульна контрольна робота	3	-	1	-	2
Разом за розділом 1	50	10	18	-	22
<i>Розділ 2. Соціологія освіти та соціологія культури як галузеві соціології.</i>					
Тема 2.1. Соціологічний підхід до проблем культури та освіти.	5	2	2	-	1
Тема 2.2. Теоретичні витоки соціології освіти та соціології культури	5	-	2	-	3
Тема 2.3. Функціоналізм у соціології освіти.	6	2	2	-	2
Тема 2.4. Структуралізм у соціології освіти.	6	2	2	-	2
Тема 2.5. Феноменологічні теорії у соціології освіти	6	2	2	-	2
Тема 2.6. Компаративний підхід у соціології освіти.	4	-	2	-	2
Тема 2.7. Медіаосвіта як форма сучасної освіти.	3	-	1	-	2
Тема 2.8. Сучасна культура в соціологічній інтерпретації.	3	-	1	-	2
Тема 2.9. Культурно-символічна політика в соціальній структурі суспільства.	3	-	1	-	2
Модульна контрольна робота	3	-	1	-	2
Разом за розділом 2	44	8	16	-	20
Домашня контрольна робота	18				18
Залік	8	-	2	-	6
Всього	120	18	36	-	66

4. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)
	<i>Лекція 1. Соціологія особистості як спеціальна соціологічна теорія.</i>
1	<p><i>Предмет соціології особистості. Сутність поняття «особистість». Людина, індивід, особистість. Соціологія особистості серед інших наук про людину. Філософські та соціологічні витоки уявлень про людину. Соціологічний підхід у вивченні особистості. Парадигми соціології особистості.</i></p> <p><i>Література: Баз.: 4. Доп.: 3, 12, 22.</i></p> <p><i>Завдання на СРС:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Як впливає культурне середовище на індивідуальні уявлення особистості, її поведінку.</i> <i>2. Які основні парадигми соціології особистості?</i> <i>3. В чому відмінність між поняттями «людина», «індивід», «особистість» ?</i> <i>4. Що більше впливає на людину: біологічні або соціальні чинники?</i>
	<i>Тема 1.2. Соціалізація особистості як процес становлення суб'єкта соціальної діяльності.</i>
	<i>Лекція 2. Соціологічна структура особистості.</i>

2	<p>Структура особистості у теоріях соціальної дії, марксизму, фрейдизму. Соціальна структура особистості за П. Сорокіним. Основні елементи соціологічної структури особистості.</p> <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 7, 20, 24.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте структуру особистості за З. Фрейдом. 2. Які рівні особистостей існують у марксизмі? 3. Що таке диспозиція? 4. В чому відмінність нормативного та функціонального підходу до структури особистості?
	Лекція 3. Потреби як основа спрямованості особистості.
3	<p>Сутність поняття «потреби». Різновиди потреб. Потреби в теоріях мотивації. Теорія самоактуалізації А. Маслоу. Класифікація потреб К. Альдерфера. Теорія «трьох потреб» Д. МакКлеланда. Теорія «двох чинників» Ф. Герцберга. Екзистенційні потреби особистості.</p> <p>Література: Баз.: 3. Дод.: 13.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняття «потреби». 2. За якими критеріями класифікуються потреби? 3. Розкрийте ієрархію потреб за А. Маслоу. 4. Назвіть риси самоактуалізованих особистостей. 5. Які три групи потреб виокремлює К.Альдерфер? 6. Які потреби пов'язані з мотивуючими факторами згідно Д. МакКлеланду?
	Лекція 4. Ціннісні орієнтації як форма спрямованості.
4	<p>Сутність цінностей та ціннісних орієнтацій. Соціологічні підходи до вивчення цінностей. Ціннісно-раціональна дія М.Вебера. Цінності в структурному функціоналізмі. Функції та механізми цінностей особистості. Цінності в інформаційному суспільстві.</p> <p>Література: Баз.: 1, 4. Доп.: 10, 13, 15.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте сутність ціннісних орієнтацій особистості. 2. В чому специфіка ціннісно-раціональної дії М.Вебера? 3. Як вивчаються цінності в межах структурного функціоналізму? 4. В чому відмінність позитивних і негативних цінностей у Дж.Хоманса? 5. Як змінюються цінності в інформаційну епоху?
	Лекція 5. Когнітивна та соціально-когнітивна теорії особистості.
5	<p>Особистісний конструкт у Дж.Келлі. Когнітивно прості та когнітивно складні особистості. Самоефективність у А.Бандури. Теорія соціального научіння Дж.Роттера.</p> <p>Література: Баз.: 1, 2. Дод.: 22.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке особистісний конструкт? 2. На що впливає самоефективність? 3. В чому сутність соціального научіння?
	Лекція 6. Соціологічний підхід до проблем культури та освіти.
6	<p>Предмет соціології освіти. Функції соціології освіти. Основні теоретичні підходи у соціології освіти. Парадигми соціології освіти. Предмет і об'єкт соціології культури. Функції соціології культури.</p> <p>Література: Баз.: 3, 4. Дод.: 10.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому особливість предмета соціології освіти та соціології культури? 2. Назвіть функції соціології освіти та соціології культури. 3. Назвіть основні підходи соціології освіти та соціології культури.
	Лекція 7. Функціоналістський підхід у соціології освіти.

7	<p>Сутність підходу. Е. Дюркгейм про соціальні проблеми освіти. Т. Парсонс «Шкільний клас як соціальна система: деякі його функції в американському суспільстві». Р. Будон «Нерівність шансів: соціальна мобільність в індустріальному суспільстві».</p> <p>Література: Баз.: 4. Доп.: 17.</p> <p>Завдання на СРС: Виявіть явні та приховані функції в системі освіти.</p>
	Лекція 8. Структуралізм у соціології освіти.
8	<p>Основні положення структуралістського підходу до освіти. Л. Альтюссер «Ідеологія і ідеологічний державний апарат». С. Боулс і Г. Гінтіс «Шкільна освіта в капіталістичній Америці». П. Вілліс та Б. Бернастайн про фактор культурного походження у здобутті освіти. Соціологія освіти П. Бурд'є.</p> <p>Література: Баз.: 4. Доп.: 5, 6.</p> <p>Завдання на СРС: Проаналізуйте стартові можливості у здобутті вищої освіти представників різних соціальних класів.</p>
	Лекція 9. Феноменологічні теорії у соціології освіти.
9	<p>Основні положення феноменологічної парадигми в освіті. П. Вудз та Д. Харґривз про соціальні ролі у шкільному класі. М. Мід про моделі наслідування у різних типах шкіл. А. Баррер і Н. Сембел «Соціологія освіти». «Нова соціологія» освіти як реакція на традиційні теоретичні підходи.</p> <p>Література: Баз.: 1. Дод.: 2, 3, 5, 8.</p> <p>Завдання на СРС: В чому відмінність функціоналістського підходу від «нової соціології освіти»?</p>

Семінарські заняття

Основними цілями семінарських занять є закріплення та поглиблення знань, які отримані на лекціях та в процесі самостійної підготовки студентів, сприяння та розвинення у студентів навичок самостійного та аналітичного мислення, вміння вести дискусію, відстоювати власну точку зору, узагальнювати отриману інформацію.

№з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, посилання на літературу та завдання на СРС)
	Тема 1.1. Соціологія особистості як спеціальна соціологічна теорія.
1	<p>Соціологія особистості як галузь соціологічних знань.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міждисциплінарний аспект до вивчення особистості. 2. П'ять історичних версій особистості. 3. Специфіка соціологічного підходу до вивчення особистості. 4. Парадигми соціології особистості. <p>Література: Баз.: 1. Доп.: 3, 12.</p> <p>Завдання на СРС: визначити періодизацію історичного становлення і розвитку особистості.</p>
2	<p>Сутність та поняття особистості в соціології.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність людини і особистість людини. 2. Поняття особистості. Від особистості до суспільства. 3. Проблема індивідуальності. 4. Соціалізація особистості. <p>Література: Баз.: 1, 4. Доп.: 3, 12.</p> <p>Завдання на СРС: виокремити біологічні та соціальні чинники особистості.</p>
	Тема 1.3. Соціологічна структура особистості.
3	<p>Теоретичні засади соціологічного вивчення структури особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови соціологічного вивчення структури особистості у психології та філософії.

	<p>2. Структура особистості за З. Фрейдом та його послідовниками (Е. Фром, К. Юнг).</p> <p>3. Особистість як результат суспільних відносин у теорії марксизму.</p> <p>4. Функціональна структура особистості у теорії соціальної дії Т. Парсонса.</p> <p>5. Модель соціальної структури особистості П. Сорокіна.</p> <p>6. Диспозиційна теорія особистості.</p> <p>Література: Баз.: 4. Доп.: 7.</p> <p>Завдання на СРС: знайти спільне та відмінне у теоретичних підходах до соціологічної структури особистості.</p>
4	<p>Соціальний статус та соціальна роль як елементи соціологічної структури особистості.</p> <p>1. М. Вебер про основні поняття стратифікації.</p> <p>2. Статусно-рольова концепція Дж. Міда.</p> <p>3. Т. Парсонс про п'ять механізмів передачі соціальної ролі.</p> <p>4. Теорія «дзеркального Я» Ч. Кулі.</p> <p>5. Соціологічна драматургія І. Гофмана.</p> <p>6. Рольовий конфлікт та способи його вирішення.</p> <p>Література: Баз.: 1, 4. Доп.: 7.</p> <p>Завдання на СРС: з'ясувати сутність та функції референтної групи.</p>
	<p>Тема 1.4. Спрямованість особистості як домінуючий елемент в її соціологічній структурі.</p>
5	<p>Спрямованість та соціальна типологія особистості.</p> <p>1. Сутність спрямованості особистості та її взаємозв'язок з мотиваційною сферою.</p> <p>2. Різновиди спрямованості особистості.</p> <p>3. Професійна орієнтація особистості як різновид її спрямованості.</p> <p>4. Еріх Фром про типи соціальних характерів.</p> <p>5. Карен Хорні про орієнтації у відносинах з людьми.</p> <p>6. Девід Рісмен про співвідношення особистості та суспільства.</p> <p>Література: Баз.: 1, 4. Доп.: 3, 13, 21.</p> <p>Завдання на СРС: пройти тест на професійну орієнтацію особистості.</p>
	<p>Тема 1.5. Потреби як основа спрямованості особистості.</p>
6	<p>Сутність та класифікація потреб.</p> <p>1. Сутність та характеристика потреб особистості.</p> <p>2. Ієрархія потреб Абрахама Маслоу.</p> <p>3. Теорія «ERG» Клейтона Альдерфера.</p> <p>4. Теорія мотивації Девіда МакКлелланда</p> <p>5. Концепція двох чинників Фредеріка Герцберга</p> <p>6. Екзистенційні потреби особистості (Е. Фром).</p> <p>Література: Баз.: 4. Доп.: 13, 21.</p> <p>Завдання на СРС: знайти історичні приклади самоактуалізованих особистостей.</p>
	<p>Тема 1.6. Ціннісні орієнтації як форма спрямованості.</p>

7	<p>Цінності та ціннісні орієнтації в житті особистості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття цінностей та ціннісних орієнтацій. 2. Ціннісно-раціональна дія М. Вебера. 3. Цінності у теоріях структурного функціоналізму. 4. Сутність та класифікація цінностей у теоріях обміну. 5. Типологія цінностей П. Сорокіна. 6. Цінності особистості в інформаційному суспільстві (Д. Белл, Й. Масуда, Е. Тоффлер). <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 10, 13, 15 Завдання на СРС: пройти та презентувати тест на цінності М.Рокіча.</p>
	<p>Тема 1.7. Теорії розвитку особистості.</p>
8	<p>Способи розвитку особистості у теоретичних інтерпретаціях.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гуманістична теорія К. Роджерса. <ol style="list-style-type: none"> А) "Я" - концепція та "Я" як процес. Б) Тенденція до самоактуалізації. В) Значення особистості. Особиста влада. Г) Відповідність і невідповідність. Д) Вимога визнання заслуг. Повноцінно функціонуюча особистість. 2. Транзакційна теорія Еріка Берна. <ol style="list-style-type: none"> А) Поняття та схема транзакційної теорії. Б) Зміст праці Е. Берна «Ігри, в які грають люди». <p>Література: Баз.: 2. Доп.: 4. Завдання на СРС: знайдіть приклади способів розвитку особистості.</p>
	<p>Тема 1.8. Когнітивна та соціально-когнітивна теорії особистості.</p>
9	<ol style="list-style-type: none"> 1. Когнітивна теорія А.Келлі. 2. А. Бандура про научіння шляхом спостереження. 3. Теорія соціального научіння Дж. Роттера. <p>Література: Баз.: 1. Доп.: 22. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
	<p>Тема 2.1. Соціологія освіти як галузь соціології.</p>
10	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, об'єкт та функції соціології освіти. 2. Е. Дюркгейм "Соціологія освіти". 3. Дж.Дьюї "Демократія та освіта". 4. Система освіти у соціології М.Вебера. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 10. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
	<p>Тема 2.2. Теоретичні витоки соціології освіти.</p>
11	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ідеї щодо освіти у античних філософів. 2. Освіта у мислителів Середньовіччя та Відродження. 3. Ідеї засновників соціології освіти у США. 4. Генетичний підхід у соціології освіти. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 17 23. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
	<p>Тема 2.3. Освіта як соціальний інститут.</p>
12	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні функції освіти. 2. Взаємозв'язок освіти з іншими соціальними інститутами. 3. Соціалізація і соціальний контроль як функції освіти. 4. Типи управління сферою освіти. 5. Зміст поняття «реформування освіти». 6. Світовий досвід реформування освіти. 7. Реформування освіти в Україні. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 6, 10.</p>

	Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.
13	<p>Тема 2.4. Соціальні проблеми загальноосвітньої школи.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінні риси виховної та навчальної діяльності. 2. Соціальні відносини у загальноосвітній школі. 3. Взаємовідношення школи та сім'ї як фактор соціалізації учнів. 4. Соціальна роль та значення вчителя у середній школі. 5. Характер та причини конфліктів у загальноосвітній школі. 6. Т. Парсонс. "Шкільний клас як соціальна система". 7. Громадянська освіта випускників середньої школи. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 15, 23. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами</p>
	Тема 2.5. Вища освіта як соціальний феномен.
14	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спільні та відмінні риси освітнього процесу на чотирьох рівнях акредитації вищої школи України. 2. Взаємозв'язок освітнього процесу і управління в контексті вищої школи. 3. Проблема неперервності, гуманізації та гуманітаризації освіти. 4. Фактори виникнення проблем випускників ВНЗ. 5. Класифікація проблем випускників ВНЗ. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 5, 14. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами</p>
	Тема 2.6. Університет в сучасній освіті: ідея та майбутнє.
15	<ol style="list-style-type: none"> 1. Г. Шельскі. «Усамітнення і свобода. До соціальної ідеї німецького університету.» 2. Ю. Міттельштрасс. «Майбутнє науки і теперішнє університету». 3. К. Ф. Гетманн. «Конкуренції - так, ринку – ні». <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 19. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами</p>
	Тема 2.7. Соціальні аспекти вищої освіти в зарубіжних країнах.
16	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вища освіта в Великобританії. 2. Соціальні аспекти вищої освіти в Німеччині. 3. Система вищої освіти у Франції. 4. Особливості вищої освіти в Японії. 5. Соціальні характеристики вищої освіти в США. 6. Характерні риси вищої освіти у Скандинавських країнах. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 6, 14. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
	Тема 2.8. Неформальна освіта в сучасному суспільстві.
17	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки неформальної освіти. Відмінності між формальним, неформальним та інформальним навчанням. 2. Різновиди неформальної освіти в зарубіжних країнах. 3. Особливості безперервної освіти дорослих. 4. Корпоративне навчання, професійне навчання безробітних та самоосвіта. 5. Курси, тренінги, лекторії як засоби неформальної освіти. 6. Характерні риси дистанційного навчання. 7. Неформальна освіта в сучасній Україні. <p>Література: Баз.: 3. Доп.: 11, 16. Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
	Тема 2.9. Сучасні проблеми соціології культури.

18	<ol style="list-style-type: none"> 1. Типологія культур сьогодні. 2. Культура і модернізація. 3. Соціальні суб'єкти культурної творчості. 4. Символічні форми в культурах сучасного світу. 5. Література: Баз.: 2, 4. Доп.: 1, 9, 18. <p>Завдання на СРС: ілюстрація теорії прикладами.</p>
-----------	--

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базові:

1. Купрій Т.Г. Соціологія освіти: навчальний посібник для студентів непрофільних спеціальностей. – К.: Логос, 2014. – 302 с.
2. Смелзер Н. Социология: пер. с англ. - М.: Феникс, 1994. – 688 с.
3. Черниш Н. Соціологія. Курс лекцій. Л: Кальварія, 2004. – 543с.
4. Якуба О.О. Соціологія. Навчальний посібник для студентів. Харків: Константа, 1996. — 191 с.

Допоміжна:

1. Багінський А.В. Символічний простір Європейського Союзу: інтеграція, ідентичність, міфи / «Сучасні проблеми політичної системи України» зб.наук.праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції, 2016. – С. 5-16.
2. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
3. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. — М.: Медиум, 1995. — 323 с.
4. Бергер П. Бергер Б., Коллинз Р. Личностно-ориентированная социология. - М.: Академический Проект, 2004. — 608 с.
5. Берн Э. Игры, в которые играют люди. – М.: АСТ, 1998. - 397 с.
6. Бурдые П. Университетская докса и творчество: против схоластических делений /Socio-Logos'96. Альманах Российско-французского центра социологических исследований Института социологии Российской Академии наук. – М.: Socio-Logos, 1996. – с. 8-31.
7. Бурдые П., Пассерон Ж. Воспроизводство: элементы теории системы образования/ Пер. с фр. Н. А. Шматко. М.: Просвещение. 2007. – 267 с.
8. Вебер М. Основные понятия стратификации // СОЦИС. - 1994. - № 5. - С. 169-183
9. Гарфинкель Г. Исследование привычных оснований повседневных действий / Социологическое обозрение. – Т. 2. - №1. - 2002. – С.43-70.
10. Гирц К. Интерпретация культур / Пер. с англ. — М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. — 560 с.
11. Гіденс Е.Соціологія / Е. Гіденс // пер. з англ. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
12. Деррида Ж. Университет глазами его питомцев // Отечественные записки. - № 6. - 2003. – С.96-103.
13. Злобіна О.Г. Категорія «особистість» у системі понять соціальної теорії // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. - № 2. – С.48-56.
14. Злобіна О.Г., Тихонович В.О. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. – К.: СтилоС, 2001. – 238 с.
15. Кон, Мелвін. Соціальні класи та відношення батьки-діти: інтерпретація / Соціальні структури і особистість. – К.: КМІС, 2013. – С. 35-47.
16. Лиотар Ж. М. Преподавание и его легитимация через результативность / Ж. Ф. Лиотар. Состояние постмодерна. - СПб.: Алетейя, 1998. — 160 с.
17. Манхейм К. Диагноз нашего времени / Пер. с нем. и англ. - М.: Юристъ, 1994. - 693 с.

18. Мід Дж. Г. *Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста.* - К.: Український Центр духовної культури, 2000. - 416 с.
19. Первин Л., Джон О. *Психологія личности: Теория и исследования/Пер, с англ. М. С. Жамкочьян под ред. В. С. Магуна* — М.: Аспект Пресс, 2001.— 607 с.
20. Сорокин П. *Человек. Цивилизация. Общество. Общ. ред., сост.си предисл. А. Ю. Согомонов: Пер. с англ.* — М.: Политиздат, 1992. — 543 с.
21. Хекхпузен Х. *Мотивация и деятельность.* - М.: Смысл, 2003 - 860 с.
22. Холл Келвин С., Линдсей Гарднер. *Теории личности; пер. с англ. И. Гриншпун.* - М.: Апрель-Пресс : ЭКСМО-Пресс, 2000. -592 с.
23. Циба В.Г. *Соціологія особистості: системний підхід (соціально-психологічний аналіз): Навчальний посібник / В. Т. Циба ; рец. М. П. Лукашевич, В. В. Москаленко ; МАУП. - Київ : МАУП, 2000. - 150 с.*
24. Шельски Г. *Уединение и свобода. К социальной идее немецкого университета/ Гельмут Шельски // Логос. – №1 (91). – 2013. – С. 65–87.*

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Навчальні заняття з дисципліни “Соціологія особистості, освіти та культури” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення теорій, формулює ключові поняття з тем, наводить приклади. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять. Тези деяких з таких матеріалів викладач проголошує наприкінці заняття, студенти у свою чергу також шукають медіаповідомлення щодо досліджень особистості, освіти та культури. Самостійна робота студента розрахована на підготовку питань до семінарських занять, аналіз окремих першоджерел. Викладач також пропонує до опрацювання сучасні наукові статті та публіцистичні матеріали пов'язані з новітніми тенденціями у сфері особистості, освіти та культури.

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять

Відвідування лекційних і семінарських занять є обов'язковим. Пропущені контрольні не відпрацьовуються.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Календарний рубіжний контроль

Атестація студентів (далі – атестація) є календарним рубіжним контролем. Метою проведення атестації є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами. На першій атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів. На другій проміжній атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів. У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований». Відпрацювання «не атестації»

здійснюється на консультаціях з викладачем шляхом усної відповіді на питання для поточного контролю.

Модульні контрольні роботи передбачають контроль за засвоєнням навчального матеріалу кожного з двох розділів. Домашня контрольна робота передбачає соціологічний аналіз видатної історичної, або сучасної особистості. Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здатності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додатково оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, формулювання альтернативних гіпотез, вміння посилатися на теоретичні положення та критично оцінювати наявні теорії і практики. Залік виставляється за результатами написання залікової контрольної роботи та домашньої контрольної роботи, або "автоматом" за умови виконання вимог щодо засвоєння навчальної дисципліни.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

7. Самостійна робота студента

Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. 3

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за наступні види робіт:

- 1) відповіді на семінарських заняттях;
- 2) активна робота на семінарських заняттях;
- 3) експрес-контрольні в процесі лекційних занять;

- 4) виконання домашньої контрольної роботи (ДКР);
5) написання двох модульних контрольних робіт (МКР).

I. Робота протягом семестру

1. Виступи на семінарських заняттях

При відповіді на кожне питання студент отримує:

«відмінно» – 5 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) якщо при відповіді студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, з легкістю і переконливо відповідає на поставлені питання;

«добре» – 4 бали – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями, відповідає на більшість з поставлених запитань викладача та студентів;

«задовільно» – 3 бали – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації)

«незадовільно» – 0 балів – значні помилки, виступ не послідовний, на поставлені запитання не відповідає взагалі, відсутня робота на семінарі.

2. Активність роботи на семінарських заняттях

«відмінно» – 3 бали – студент бере активну участь в обговоренні усіх питань плану семінарського заняття;

«добре» – 2 бали – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття.

«задовільно» – 1 бал – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття.

«незадовільно» – 0 балів – студент не бере участі в обговоренні питань теми семінарського заняття.

3. Експрес-контрольні на лекціях

Експрес-контрольні роботи оцінюються у 5 балів кожна. Враховуючи, що протягом семестру відбувається 4 експрес-контролі, максимальна кількість балів за експрес-контрольні – 20 балів.

«відмінно» – 5 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації);

«добре» – 4 балів – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями;

«задовільно» – 3 бали – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки;

«незадовільно» – 0 балів – немає відповіді, або студент відсутній під час написання роботи.

4. Домашня контрольна робота (ДКР)

Максимальний бал – 20 балів.

«відмінно» – 20-17 балів – вміння надати послідовне обґрунтування заявлених тверджень, у якому поєднуюватимуться як емпіричні докази, так і теоретичні засади. Чітка будова та вираження структури есе, основних і допоміжних аргументів. Демонстрація глибокого розуміння проблеми. Ефективне і точне використання доказів. Здатність продемонструвати критичне мислення та підходи (зокрема, врахування контр доказів і контр тверджень). Певний ступінь оригінальності аргументів. Обсяг досліджених джерел – не менше 10;

«добре» – 16-13 балів – повна відповідь з незначними неточностями, здатність прямо аналізувати проблему, чітка будова та вираження структури есе, основних і допоміжних аргументів. Визначення основних тем і аргументів та здатність застосовувати проблемний підхід до аналізу запропонованих питань. Наявність досліджених джерел;

«задовільно» – 12 балів – визначення теми і декількох аргументів вирішення проблеми,

наводяться деякі положення теорій миру та конфліктів, використовуються поняття навчального матеріалу;

«незадовільно» – 0 балів – відсутня послідовність викладу матеріалу. Тема не відповідає змісту роботи. В роботі наявні значні наукові та стилістичні неточності. Завдання не виконано.

За кожний тиждень затримки із поданням ДКР нараховуються штрафні –2 бали (усього не більше –8 балів).

Наявність позитивної оцінки (не менше 12 балів) з ДКР є умовою допуску до залікової контрольної роботи.

5. Модульна контрольна робота (МКР)

МКР складається з двох тестів після кожного розділу дисципліни і оцінюються максимально 10 балів кожна. Відповідно, сумарний ваговий бал для МКР – 20 балів.

Кожна МКР відбувається після опрацювання розділу навчальної дисципліни і передбачає письмову відповідь на 1 питання, перелік яких наведений у додатку 2, протягом однієї академічної години на семінарських заняттях.

Оцінювання відповіді на питання здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 10-9 балів – надаються точні дефініції, надано декілька теоретично обґрунтованих аргументів щодо питання, наведення прізвищ дослідників, які вивчали дану проблему;

«добре» – 7-8 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 6 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – 0 балів – відсутня або некоректна відповідь.

6. Заохочувальні бали

Всього не більше 10 балів за такі види робіт:

– за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);

– участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

II. Порядок проведення атестацій і семестрового контролю

На першій атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 20 і більше балів.

На другій атестації студент отримує «зараховано», якщо його поточний рейтинг на час атестації складає 40 і більше балів.

У випадку, якщо цей показник не відповідає вимогам, виставляється «не атестований».

Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, за умови зарахування ДКР, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Якщо сума балів менша за 60, але ДКР зараховано, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання ДКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею переведення. Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів та має позитивну оцінку за ДКР, отримує залікову оцінку «автоматом».

Студент, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може взяти участь у заліковій контрольній роботі. У цьому разі остаточний результат складається з балів, отриманих на заліковій контрольній роботі та балів за ДКР.

Ваговий бал залікової контрольної роботи – 80 балів.

Завдання залікової контрольної роботи складається з чотирьох питань, на які повинен відповісти студент. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю (перелік питань у додатку 3).

Відповідь на кожне питання оцінюється у 20 балів.

Система оцінювання питання:

«відмінно» – 20-18 балів – повна відповідь на питання (не менше 90% потрібної інформації);

«добре» – 17-15 балів – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації, незначні неточності);

«задовільно» – 14-12 балів – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації та деякі помилки);

«незадовільно» – 0 балів – незадовільна відповідь.

Поточний контроль: експрес-опитування, опитування за темою заняття, МКР, ДКР.

Календарний контроль: провадиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Умови допуску до семестрового контролю: мінімально позитивна оцінка за ДКР - 12 балів, семестровий рейтинг більше 40 балів.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Питання на залік.

1. Сутність людини і особистість людини.
2. Поняття особистості. Від особистості до суспільства.
3. Проблема індивідуальності.
4. Періодизація історичного становлення і розвитку особистості .
5. Особистість як предмет міждисциплінарних досліджень.
6. Сутність та функції соціалізації.
7. Етапи соціалізації особистості.
8. Передумови соціологічного вивчення структури особистості у психології та філософії.
9. Структура особистості за З. Фрейдом та його послідовниками (Е. Фром, К. Юнг).
10. Особистість як результат суспільних відносин у теорії марксизму.
11. Функціональна структура особистості у теорії соціальної дії Т. Парсонса.
12. Модель соціальної структури особистості П. Сорокіна.
13. Диспозиційна теорія особистості.
14. М. Вебер про основні поняття стратифікації.
15. Статусно-рольова концепція Дж. Міда.
16. Теорія «дзеркального Я» Ч. Кулі.
17. Соціологічна драматургія І. Гофмана.
18. Т. Парсонс про п'ять механізмів передачі соціальної ролі.
19. Рольовий конфлікт та способи його вирішення.
20. Сутність спрямованості особистості та її взаємозв'язок з мотиваційною сферою.
21. Різновиди спрямованості особистості.
22. Професійна орієнтація особистості як різновид її спрямованості.
23. Соціальна типологія особистості.
24. Ерїх Фром про типи соціальних характерів.
25. Карен Хорні про орієнтації у відносинах з людьми.

26. Девід Рісмен про співвідношення особистості та суспільства.
27. Сутність та характеристика потреб особистості.
28. Класифікація потреб.
29. Ієрархія потреб Абрахама Маслоу.
30. Самоактуалізована особистість як вищий рівень реалізації потреб.
31. Теорія «ERG» Клейтона Альдерфера.
32. Теорія мотивації Девіда МакКлелланда
33. Концепція двох чинників Фредеріка Герцберга
34. Екзистенційні потреби особистості (Е. Фромм).
35. Поняття цінностей та ціннісних орієнтацій.
36. Ціннісно-раціональна дія М. Вебера.
37. Цінності у теоріях структурного функціоналізму.
38. Сутність та класифікація цінностей у теоріях обміну.
39. Типологія цінностей П. Сорокіна.
40. Термінальні та інструментальні цінності М. Рокіча. Тест «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча.
41. Цінності особистості в інформаційному суспільстві (Д. Белл, Й. Масуда, Е. Тоффлер).
42. Формула особистості за Дж. Мідом.
43. «Самість» у Ч. Кулі.
44. Стадії розвитку особистості згідно Ж. Піаже.
45. Моральний розвиток за Л. Кольбергом.
46. Крос-культурне дослідження цінностей Р.Інглхарта.
47. Цінності постмодернізму Ж. Бодріяра.
48. «Структура повсякденного мислення» А.Щюца.
49. Г.Гарфінкель. «Дослідження основ повсякденних дій».
50. «Соціальне конструювання реальності» П.Бергера та Т.Лукмана
51. Сутність феноменологічного підходу до особистості.
52. "Я" - концепція та "Я" як процес.
53. Тенденція до самоактуалізації.
54. Значення особистості. Особиста влада.
55. Відповідність і невідповідність.
56. Вимога визнання заслуг. Повноцінно функціонуюча особистість.
57. Поняття «особистісного конструктору».
58. Особистість як дослідник.
59. Когнітивно прості та когнітивно складні особистості.
60. Переваги когнітивно складних особистостей.
61. А. Бандура про наuczіння шляхом спостереження.
62. Самоефективність як ознака успішної особистості.
63. Теорія соціального наuczіння Дж. Роттера.
64. Поняття та схема транзакційної теорії.
65. Праця Е. Берна «Ігри, в які грають люди».
66. Соціалізація особистості у дослідженнях М. Кона.
67. Соціологія освіти як наука і навчальна дисципліна.
68. Вплив освіти на соціальну стратифікацію та соціальну мобільність (на прикладі України).
69. Соціальні проблеми управління системою освіти.
70. Проблема гуманітаризації та гуманізації освіти.
71. Соціальні проблеми вищої школи.
72. Проблеми безперервності освіти через призму соціалізації особистості.
73. Формування системи освіти в Україні.
74. Історія формування освіти як соціального інституту.

75. Специфіка освіти як соціального інституту.
76. Вплив соціальних інститутів на освіту.
77. Професійна орієнтація як напрям освіти.
78. Медіа-освіта як важлива складова сучасного суспільства.
79. Ідея університету: вчора, сьогодні, завтра.
80. Портрет сучасного академічного працівника.
81. Реформа освіти в зарубіжних країнах.
82. Витоки соціології освіти (Квинтиліан, Кондорсе, Дистервег).
83. Американська школа соціології освіти початку ХХ сторіччя (Уорд, Дьюї, Пейн).
84. Функціоналістський підхід до соціології освіти (Дюркгейм, Сорокін, Мангейм, Парсонс, Будон, Костер і Отія).
85. Т. Парсонс. Шкільний клас як соціальна система.
86. Структуралістський підхід в соціології освіти (Маркс, Альтюссер, Мілібанд, Пулантас, Боулз, Гінтіс, П. Уїлліс, Б. Бернстайн).
87. Феноменологічний підхід в соціології освіти (Щюц, Харгрівз, Поллард, Стеббінз, М.Мід, Барер та Сембел, «Нова соціологія освіти»).
88. Компаративний підхід в соціології освіти (Седлер, Кенделл, Пінк і Нобліт, Р. Берджес, Браун і Лаудер, Грін, Ештунг і Сунг, Балантайн).
89. Теорії «культурного капіталу» в освіті та теорія меритократії (Бурд'є, Пассерон, Беккер, Коулман, Белл).
90. Постмодерністські теорії освіти (Жиру, Ліотар, Бодріяр).
91. Предмет та об'єкт соціології культури.
92. Типологія культур сьогодні.
93. Культура і модернізація.
94. Соціальні суб'єкти культурної творчості.
95. Символічні форми в культурах сучасного світу.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено кандидатом політичних наук, доцентом, доцентом кафедри соціології Багінським Андрієм Владиславовичем,

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 12 від 23.06.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 11 від 27.06.2023)